

РЕШЕНИЕ

№ 9808

гр. София, 25.06.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XV КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 31.05.2024 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Диана Стамболова

ЧЛЕНОВЕ: Евгени Стоянов

Лилия Йорданова

при участието на секретаря Кристина Петрова и при участието на прокурора Цветослав Вергов, като разгледа дело номер **9045** по описа за **2023** година докладвано от съдия Лилия Йорданова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.285, ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/ във връзка с чл.208 и следв. от Административнопроцесуалния кодекс /АПК/.

Образувано е по касационна жалба, подадена от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ [населено място], чрез пълномощник срещу Решение № 837 от 10.02.2023г. на АССГ по адм.д. №323/2020г., в частта, с която ГДИН е осъдена да заплати на Х. В. вреди от 700 лева, представляващи неимуществени вреди следствие от лошите битови условия в спално помещение №14 в затвора [населено място], вкл.непредоставяне на ортопедичен дюшек за периода от 22.11.2018г до 19.03.2019г. Релевира доводи, че постановеното решение е неправилно, незаконосъобразно в частта, с която ГДИН е осъдена да заплати 700 лв. на задържаното лице Х. Л. В. вреди от лоши битови условия в затвора в [населено място], вкл. и невзети предвид решения на АССГ при идентични факти и обстоятелства. Прави възражение и в частта за неприсъждането на разноските.

Постъпила е и касационна жалба, подадена от Х. Л. В., ЕГН[ЕИК] от [населено място] срещу Решение № 837 от 10.02.2023г. на АССГ, с което искът срещу Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“ за осъждането ѝ за посочените вреди е частично отхвърлен. По-конкретно обжалва решението на АССГ, с което е отхвърлен иска за разликата от 14 300лв до пълния предявен размер от 15 000 лева за неимуществени

вреди в следствие от лошите битови условия в спалното помещение №14 в затвора [населено място], включително непредставяне на ортопедичен дюшек за периода от 22.11.2018г. до 19.03.2019г.; с което са отхвърлени като неоснователни иските претенции: за сумата от 316 000лв, представляваща неимуществени вреди от неуказана медицинска помощ при конвоиране от претърпяно ПТП на 09.10.2018г; за сумата от 16 000лв, представляващи неимуществени вреди за периода от 13.06.2018г до 14.09.2020г за храната при лошите условия при конвоиране; за сумата от 40 000лв неимуществени вреди във връзка с несъобразената със състоянието му храна и СЦЗ за периода от 22.11.2018г до 10.01.2020г, както и за сумата от 50 000лв неимуществени вреди във връзка с несъобразената със състоянието му храна в НСлС за периода от 13.06.2018г до 10.01.2020г. Излага твърдения за нечовешко третиране и претърпени физически и психически болки и страдания по време на престоя си в СЦЗ. В тази посока твърди за липса на топла вода, недостатъчно жилищна площ, наличие на плъхове, хлебарки, дървеници, както и липса на адекватна медицинска грижа. Прави доказателствено искане да се сезира прокуратурата за престъпление от общ характер „затаяване на истина“ от страна на инспектор социална дейност при затвора в [населено място], П.. Ч., разпитан в качеството на свидетел пред АССГ по дело № 323/2020 г. Прави искане и да се изиска пр.пр. № 10655/2018 г. на ВКП, копие от становище № 14913/22.08.2018 г., както и ТЕЛК решението на лицето от 2018 г. и 2020 г. Задържаното лице моли и да бъде изискана актуална справка от личния му лекар относно здравословното му състояние.

В съдебно заседание, касаторът и ответник, ГДИН, редовно уведомен, не се представлява. От същия са постъпили писмено становище и писмен отговор, в които поддържа предявената касационна жалба. Прави възражение за недоказаност на твърденията за лоши битови условия, храна и хигиена на затворника. Твърди също и че не е надлежен ответник, предвид чл. 39, ал. 1 ППЗИНЗС. Алтернативно, счита исквата молба за неоснователна, изцяло недоказана по основание и размер. Претендират се разноси за юрисконсултско възнаграждение.

Касаторът и ответник Х. Л. В. се явява лично в съдебно заседание и се представлява от адв. К., с пълномощно по делото, оспорва касационната жалба на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ като неоснователна. Поддържа касационна си жалба с искане за уважаване на предявения иск в пълния му размер, не поддържа доказателствените искания в касационната жалба, представя писмени доказателства в подкрепа на причинените му страдания. Не сочи други доказателства.

Представителят на СГП дава заключение за неоснователност на двете касационни жалби, като счита, че първоинстанционното решение следва да бъде оставено в сила.

Административен съд София – град, XV касационен състав преценява касационните жалби като допустими. Те са подадени от страните по съдебния спор, резултатът от съдебното решение, за които е неблагоприятен и в срока по чл.211, ал.1 АПК.

По основателността им съдът приема следното:

Съдебното производство по делото е образувано по искова молба, подадена от Х. Л. В. срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, с правно основание чл. 284 от ЗИНЗС, за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 316 000лв., представляващи неимуществени вреди от неказана медицинска помощ от д-р Д., служител на болницата в СЦЗ, при завръщане от конвоиране по дело и претърпяно ПТП на 09.10.2018г, 16 000лв., неимуществени вреди за периода от 13.06.2018г. до 14.09.2020г. за храната при лошите условия при конвоиране и 1500лв. имуществени

вреди от храната при конвоирането за същия период от 13.06.2018г. до 14.09.2020г., 15 000лв. неимуществени вреди от лошите битови условия в спално помещение №14 в затвора [населено място], 40 000лв. неимуществени вреди във връзка с несъобразената със състоянието му храната в СЦЗ- за периода от 22.11.2018г. до 10.01.2020г., 50 000лв. неимуществени вреди във връзка с несъобразената със състоянието му храна в НСлС за периода от 13.06.2018г. до 22.11.2018г. Твърди, че вредите са настъпили в резултат на лошите хигиенно-битови условия: лоша хигиена поради наличие на открит санитарен възел, лоша хигиена в спалното помещение, липса на топла вода и настаняване на повече хора от допустимото. Излага, че здравословното му състояние се влошило в резултат на лошите условия и бездействието на лекуващите го лекари и че отказан му адекватен и своевременен достъп до дължимото и необходимо медицинско обслужване.

С решение № 837/10.02.2023г. по адм.дело№323/2020г. по описа на Административния съд С.-град е осъдена Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати на Х. Л. В., обезщетение за неимуществени вреди в размер на 700 лева, претърпени от противоправни бездействия на администрацията в Затвора [населено място], изразяващи се в лоши битови условия в спално помещение №14 в затвора [населено място]-вкл. непредоставяне на ортопедичен дюшек за периода от 22.11.2018г. до 19.03.2019г., като е отхвърлена исковата претенция, в частта за сумата над 700 лв. до пълния размер от 15 000 лв.

Съдът е направил извод за основателност на твърденията на ищеца единствено относно бездействието на администрацията за подобряване на създадените условия, които уронват човешкото достойнство, пораждат чувство на страх, беззащитност или малоценност, явяващо се в пряка причинна връзка с посочените вреди. В тази връзка е присъдено обезщетение в размер на 700 лв. за лошите битови условия в спално помещение №14 в затвора [населено място] - недостатъчна площ, без отопление /под 4градуса/, без вентилация, без дезинфекция, без почистване, непредоставяне на ортопедичен дюшек. АССГ е приел, с оглед показанията на свидетелите, че е безспорно установено изложеното от ищеца за нехигиенични условия. Съдът е приел за факт недостатъчната площ, оскъдното отопление, липсата на дезинфекция, почистване, от които е направил извод за наличие на условия, формиращи чувство за беззащитност и малоценност, вредите от които следва да бъдат обезвредени. Съдът приема, че твърденията на ищеца относно матрака също са доказани, и претенцията му в тази част за основателна. За частично основателна е приета претенцията за недостатъчното отопление в соченото помещение, уронващо човешкото достойнство на задържаното лице и несъответстващо на медицинските противопоказания за неговото здравословно състояние.

По останалите претенции и икове, съдът е направил обстоен и подробен анализ на доказателствената съвкупност по делото, на всичката приложена медицинска и затворническа документация. След анализ на приложените по делото материали, е счел за недоказани и оборени от доказателствата останалите твърдения и претенции на задържаното лице.

С оглед на това, съдът е приел, че исковата претенция е частично основателна, тъй като ищецът е претърпял неимуществени вреди, които са следствие от нарушаване на общата забрана за нечовешко и унижително отношение, както и в резултат на бездействия на администрацията на ГДИН по смисъла на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС – такива, които уронват човешкото достойнство и пораждат чувство на страх и незащитеност.

Установените унизителни санитарно-битови условия са квалифицирани като неправомерно бездействие от ответника, което е причинило на ищеца стрес и унижение, безпомощност и уязвимост, страх от увреждане на здравето - неимуществени вреди, подлежащи на обезщетение. Неоснователни са доводите на ГДИН, че съдът неправилно е присъдил обезщетението в размер от 700 лв неимуществени вреди, тъй като не е взел в предвид решение по дело №3110/2019г на АССГ и решение по ад.д. №322/2020г. Видно от мотивната част на оспореното решение, съдът е отчел, че за същото спално помещение №14 с Решение №5939/29.10.2020г по адм. дело №322/20г за периода от 20.03.2019г до 07.01.20г за лошите условия е бил осъден ответника за обезщетение от 950лв неимуществени вреди. Следователно за периода 22.11.2018г когато е постъпил в СЦЗ до 19.03.2019г исковата претенция не съвпада, като съдът е съобразил това при размера на присъденото обезщетение и по същество, тъй като по един от елементите от иска няма съвпадение – за оплакването във връзка с матрака. Касаторът ГДИН е посочил, че съгласно Решение по адм.д. №3110/2019г. ГДИН е била осъдена да заплати на В. обезщетение са неимуществени вреди в размер 430лв за периода 29.11.2018г.-20.03.2019г. от поставянето му в нечовешки условия в затвора, като счита, че периодите се припокриват. Съгласно Решение №3903/14.06.2021г. исковата претенция на В. е била за незаконосъобразно бездействие на служители на ответника, изразяващо се в неосигуряване на нормални битови условия – липса на достъп до външна светлина /монтирана предпазна ламарина на прозореца/, липса на топла вода, на подово покритие в килията, недостатъчна дезинсекция и дератизация за периода 13.06.2018г-20.03.2019г., въпреки, че този период се припокрива, исковата претенция е с различен предмет от процесния – претендиращи са неимуществени вреди следствие от лошите битови условия в спално помещение №14 в СЦЗ-недостатъчна площ, без отопление, без вентилация, без дезинфекция, без почистване и непредоставяне на ортопедичен дюшек, без да има 4 кв.м. на затворник /т.е. единствено се припокрива липсата на недостатъчна дезинсекция и дератизация/.

При определяне на размера на дължимото обезщетение за претърпените неимуществени вреди, първоинстанционният съд е съобразил, че спазването на принципа на справедливостта, определен в съответствие с чл. 52 ЗЗД, като критерий за определяне паричния еквивалент на моралните вреди, изисква размерът на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице и при отчитане икономическия стандарт в страната към момента на увреждането. Съобразени от първоинстанционният състав са и принципите на ЕСПЧ относно фундаменталният характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унизително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишението от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унизително отношение по смисъла на чл. 3 от ЕКПЧОС, като най-важният фактор за оценка на претърпените вреди.

Отчетени са обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението по чл. 3, ал. 1 вр. с ал.2 ЗИНЗС – унизителни санитарно-битови условия. Съобразен е характера и средно високия интензитет на породените негативни преживявания, които представляват нормална, обичайна последица от установените в случая нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС, както и лошото здравословно състояние, в което се е намирал ищеца по време на преживяването им, както и продължителния период, през който ищецът е

бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство в резултат на установените нарушения – от 22.11.2018г. до 19.03.2019г. Поради това, съдът е приел, че исковата претенция следва да бъде уважена при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в общ размер на 700 лв. В останалата част за сумата над 700 лв. до общия размер на претендираните 15 000 лв., исковата претенция като неоснователна следва да се отхвърли.

Решението е правилно.

Касационната инстанция намира, че първоинстанционният съд не е допуснал сочените в касационната жалба на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" съществени нарушения на съдопроизводствените правила, изразяващи се във формиране на преценка без оглед установената фактическа обстановка. Съдът е установил и е възприел фактическата обстановка в съответствие със събраните доказателства, изследвал е всички относими към спора обстоятелства, излагайки мотиви, чрез които е направена връзката между приетите за установени фактически обстоятелства и съответните правни изводи.

За да ангажира отговорността на Главна дирекция Изпълнение на наказанията по реда на чл.284, ал.1 от ЗИНЗС, ищецът следва да установи кумулативното наличие на елементите от фактическия състав на посочената норма – наличие на вреди, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл.3. на основание чл.3, ал.1 от ЗИНЗС, осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Съгласно ал.2 на същия член, за нарушение на ал.1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

Правилно АССГ е приел, че доказването на настъпването на неимуществени вреди, за които нормата на чл.284, ал.5 от ЗИНЗС е въвела оборима презумпция, не подлежи на главно доказване от ищеца, а на оборване от ответника по пътя на обратното доказване, което следва да бъде пълно. Тази оборима презумпция се простира и върху третия елемент на фактическия състав на деликтната отговорност-причинна връзка между нарушението на чл.3 от ЗИНЗС и настъпилите вредоносен резултат.

По претенцията на Х. В. за 316 000лв, представляващи неимуществени вреди от неказана медицинска помощ от д-р Д., служител в болницата в СЦЗ при завръщане от конвоиране по дело и претърпяно ПТП на 09.10.2018г правилно АССГ е приел, че претенцията е неоснователна. Безспорно е прието, че на сочената дата е настъпило ПТП при конвой, като В. е бил прегледан на следващия ден. При осъществената процесуална активност съдът е събрал писмени доказателства – медицинска документация, отразяваща посещенията на В., конкретните оплаквания, извършените прегледи, осъществените интервенции и назначените в следствия на това медикаменти, анализирано е медицинското обслужване, предоставено на В. в МЦ и специализираните болници. Правилно съдът е приел, че за да е основателен иска в тази му част следва да се установи по безспорен начин, че именно служители на

ответника са бездействали административно. С оглед установяване на причинната връзка, че това бездействие е довело до увреждания в бъбреците съдът е извършил разпит на свидетел-лекар ординатор във вътрешно отделение на СБАЛЛС, показанията на същите правилно са кредитирани от съда като предвид липсата на искане за назначаване на СМЕ за причинната връзка между ПТП и бъбречното заболяване, при отчитане на съдебно известния факт по приета по адм.д.3919/2019г. СМЕ съдът е достигнал до извод, че не се установява причинна връзка между заболяването на бъбреците, включително кистата и ПТП. Съдът, след анализ на цялата медицинска документация и разпита на свидетеля и представените справки, че в посочения момент В. е бил в следствения арест на Г.М. Д., е достигнал до законосъобразен извод, че не се установява каквото и да е бездействие от ответника, няма и не може да има причинна връзка, тъй като тези бездействия не са въздействали на В. и същият не е бил настанен в СЦЗ и не е бил конвоиран там. Безспорно не е доказано и да има причинна връзка с посочените вреди, обостряне здравословното състояние на В. и в бъбреците. Следователно правилно като неоснователен искът е бил отхвърлен

По отношение претенцията от 16 000лв, представляващи неимуществени вреди за период от 13.06.2018г до 14.09.2020 за храната при ложите условия при конвоиране АССГ се е съобразил със заключението на вещо лице по допуснатата и назначена по делото СМЕ. Правилен е извода на съда, че В. не е доказал конкретно противоправно бездействие на ГДИН във връзка с негово задължение да осигури различна от подсигурената храна. В помещенията, където стоят арестантите няма столова, служители и условия за предоставяне на различна от получаваната храна, като пребиваването на лицата там е прието за момента, за които обстоятелства ГДИН не може да отговаря. Настоящият състав напълно споделя мотивите на първоинстанционния съд, че В. не е доказал, че храната, която следва да получава, е различна от предоставяната му такава, като съгласно приетото експертно заключение предоставяната от ГДИН безплатна храна съответства на чл.84, ал.2 от ЗИНЗС и правилно искът е отхвърлен като неоснователен. Аналогично и по отношение исковата претенция за 40 000лв неимуществени вреди във връзка с несъобразената със състоянието на В. храна в СЦЗ за периода 22.11.2018г до 10.01.2020г и съответно 50 000лв неимуществени вреди във връзка с несъобразената със състоянието му храна в НСлС за периода от 13.06.2018г до 22.11.2018г. правилно е прието, че не са доказани по основание и размер исковите за посочените периоди, при съобразяване с експертното заключение по допуснатата и приета СМЕ и направения от ВЛ извод, че за В. е спазвана дажбата от храна като качество и количество и същата е съобразена с Таблица №1 за състава на дневната дажба и полагаемите се хранителни продукти, утвърдена от МП. Съдът е съобразил, че съобразно установеното здравословно състояние на В. му е определена диета №9,

като не е кредитирал показанията на свидетелите, тъй като същите изказват отношението си общо към предоставяната и на тях храна, а не специално на В.. Изводите на АССГ са законосъобразни и правилни, поради което не следва да бъдат преповтаряни.

По отношение исковата претенция от 15 000лв, представляващи неимуществен вреди, следствие от лошите битови условия в спално помещение №14 в Затвора [населено място]-недостатъчна площ, отопление, вентилация, дезинфекция, почистване, липса на ортопедичен матрак за периода 21.11.2018г-10.01.2020г според настоящия състав правилно ГДИН е осъдена да заплати неимуществени вреди от 700лв, като за разликата от 14 300лв до пълния предявен размер от 15 000лв иска е отхвърлен като неоснователен.

Безспорно се установява от доказателствата по делото, че ищецът е претърпял неимуществени вреди, които са следствие от нарушаване на общата забрана за нечовешко и унижително отношение, както и в резултат на бездействия на администрацията на ГДИН по смисъла на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС – такива, които уронват човешкото достойнство и пораждаат чувство на страх и незащитеност. Установени са по несъмнен начин унижителните санитарно-битови условия, което налага извода за осъществено неправомерно бездействие от ответника, което е причинило на ищеца стрес и унижение, безпомощност и уязвимост, страх от увреждане на здравето - неимуществени вреди, подлежащи на обезщетение. Бездействията, неизчерпателно предвидени в чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, представляват нарушение на забраната за жестоко, нечовешко или унижително отношение, респ. уронват човешкото достойнство или пораждаат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Установените в случая бездействия представляват третиране, способно да породи у ищеца емоционално и морално страдание, стрес и силно безпокойство за здравето му.

Административният съд законосъобразно е приел наличието на основанието по чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС за ангажиране на отговорността на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" поради бездействието на администрацията в Затвора [населено място], изразяващи се в неосигуряване на нормални санитарно-битови условия, в периода на настаняване на ищеца в ареста, считано от 22.11.2018г. до 19.03.2019г. Съобразно чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС съдът правилно е счел за доказани твърдените от ищеца неимуществени вреди, като действително са нарушени неговите права.

Касационната инстанция намира, че първоинстанционният съд не е допуснал сочените в двете касационни жалби нарушения на материалния

закон досежно определяне размера на обезщетението. Касационната инстанция намира, че административният съд е присъдил справедлив размер на обезщетението съобразно чл. 52 ЗЗД и пилотното Решение на ЕСПЧ от 27.01.2015г. по делото "Н. и други срещу България", съгласно което паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в нера разумен размер в сравнение с присъжданията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи, като насока в това отношение могат да служат принципите, изложени от ЕСПЧ в пилотното решение, а именно фундаменталния характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишеният от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл. 3 от ЕКПЧОС, като най-важния фактор за оценка на претърпените вреди. В случая, са отчетени обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението на чл. 3, ал.1 във вр. с ал.2 от ЗИНЗС; периода на исковата претенция (времето, през което ищецът е бил поставен в условия унижаващи човешкото достойнство – около четири месеца); предвид характера и невисокият интензитет на породените страдания и негативни преживявания, без конкретно увреждане на здравето (физическо или психическо) от тези условия и при прилагането на чл. 284, ал.2 от ЗИНЗС, поради което съдът приема, че искът правилно е уважен при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 700 лв., а в останалата му част е отхвърлен. В тази връзка следва да се посочи, че представените от касатора В. писмени доказателства не установяват касационни основания, тъй като те са индиция само за това, че той е считал, че има действия на затворническата администрация, които е оспорвал в други производства.

При този резултат от касационното обжалване, искането за присъждане на разноски от касационните жалбоподатели е неоснователно.

Водим от изложеното и на основание чл. 221, ал. 2, предл. първо от АПК, Административен съд София-град, XV касационен състав

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ В СИЛА Решение № 837 от 10.02.2023г., постановено по адм.д. №323/2020г. на Административен съд София-град.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: